

## **Formalnoprawne aspekty uprowadzeń w społecznym odbiorze policji, jako służby porządku publicznego zwalczającej przestępczość i zapobiegającej jej**

### **Streszczenie**

Uprowadzenia dla okupu budzą wśród polskiego społeczeństwa wiele emocji. Zazwyczaj powodują sprzeciw oraz oburzenie, szczególnie, gdy ofiarą staje się dziecko. Zwiększająca się przestępczość oraz zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego wskazują, jak ważna jest ochrona i obrona prawa jednostki do wolności. Przedmiotowe opracowanie wskazuje, jakie są podstawy prawne ścigania i wykrywania sprawców przestępstw oraz elementy pracy policji w procesie wykryczym po uprowadzeniu dla okupu lub wymuszenia określonego zachowania.

**Słowa kluczowe:** bezpieczeństwo, uprowadzenia, proces wykryczy, okup, policja

### **Wstęp**

W przedmiotowym opracowaniu przedstawiono problematykę uprowadzeń dla okupu, jako czynu zabronionego w polskim systemie prawa karnego. Zjawisko uprowadzeń, porwań pojawia się od czasu istnienia ludzkości, występuje ono na podłożu ekonomicznym, społecznym czy też kulturowym – np. porwanie panny młodej, jako tradycja przed ceremonią zaślubin. Porwanie stanowiło zawsze element oddziaływania na drugą stronę i zmuszanie jej do określonego działania, gdy najbliższym grozi utrata życia lub zdrowia, a zrozpaczona rodzina osoby uprowadzonej robi wszystko, aby została uwolniona<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Rola pokrzywdzonego w sprawach o porwanie dla okupu – aspekty prawno-wiktymologiczne*, Olsztyn 2013, s. 11.

Uprowadzenie dla okupu, jako czyn zabroniony, jest zjawiskiem, które pojawiło się w prawie karnym dopiero w ubiegłym wieku, pod koniec lat dziewięćdziesiątych. Organy ścigania w Rzeczypospolitej Polskiej były słabo przygotowane, uwzględniając zakres prawny lub techniczny, do reagowania na zjawisko uprowadzeń dla okupu lub wymuszenia określonego zachowania<sup>2</sup>. Przełom następuje w momencie nowelizacji ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny i wprowadzenia zapisów artykułu 252:

„§1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się, podlega karze [...]”<sup>3</sup>.

W opracowaniu podkreślono przyczyny pojawienia się omawianego zjawiska w kryminologii oraz wskazano, jaki wpływ na jego charakter miały dokonujące się po 1989 roku przemiany społeczno-gospodarcze w Polsce. Opisano zwiększenie się przestępczości oraz innych podobnych zdarzeń patologii społecznej, które spowodowały zakłócenie norm oraz zasad współżycia społecznego, mających wpływ na to, że uprowadzenie człowieka oraz przetrzymywanie go stało się szybkim sposobem na „łatwe” zarobienie pieniędzy, ponieważ krewni osoby uprowadzonej, którzy byli w posiadaniu dużych sum pieniędzy, dokonywali zapłaty okupu w jak najszybszym czasie<sup>4</sup>. W opracowaniu uwzględniono również odbiór społeczny przestępstwa uprowadzenia dla okupu oraz wskazano grupy podwyższonego ryzyka porwania, do których należą m.in. członkowie bogatych rodzin, które zajmują się prowadzeniem działalności gospodarczej, jak również osoby, które kierują swoją firmą na pograniczu prawa<sup>5</sup>.

Celem opracowania jest omówienie przestępstwa uprowadzenia dla okupu oraz *modus operandi* sprawców, jak również motywów jego dokonywania. Jako metodę badawczą wykorzystano analizę dostępnych źródeł literaturowych i obowiązujących aktów prawnych.

<sup>2</sup> A. Wasik, S. Zinkiewicz, Z. Ziomka, *Wybrane elementy patologii społecznej w aspekcie służby prewencyjnej*, Katowice 2006, s. 5.

<sup>3</sup> Treść art. 252 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r., poz. 1600) obowiązująca w 2019 r.

<sup>4</sup> A. Wasik, S. Zinkiewicz, Z. Ziomka, *Wybrane elementy patologii społecznej w aspekcie służby prewencyjnej*, Katowice 2006, s. 5.

<sup>5</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Porwania dla okupu...*, op. cit., s. 14.

## Formalnoprawne aspekty przestępstwa uprowadzeń dla okupu

Definiując uprowadzenia, porwania, *kidnaping*, *kidnaperstwo*, uwzględnia się obecnie pojęcie wzięcia zakładnika. Nazewnictwo to stosowane jest zamiennie dla przedstawienia zjawiska uprowadzenia osób, w tym dzieci, mającego na celu uzyskanie okupu<sup>6</sup>. Według definicji Władysława Kopalińskiego

„[...] porwanie określane wcześniej było jako uprowadzenie, przetrzymanie kogoś siłą, stosowanie gwałtów na kobietach. Obecnie oznacza uprowadzenie osób (dziecka, kobiety, mężczyzny) przez zbrodniarzy w celu otrzymania haraczu poprzez zastosowanie szantażu oraz przez terrorystów, którzy chcą wymusić wypuszczenie swoich uwięzionych towarzyszy”<sup>7</sup>.

Według innej definicji redaktora Kopalińskiego, porwanie definiuje się również jako

„bezprawne przetrzymywanie osób na siłę, po to by otrzymać nielegalne korzyści: ekonomiczne bądź majątkowe oraz wywieranie presji na osobach trzecich do zrealizowania bądź zaprzestania konkretnych czynności w zamian za wypuszczenie zakładników”<sup>8</sup>.

Natomiast pojęcie *kidnaping* wywodzi się z języka angielskiego od słów *kid* oraz *napperdawn*, które oznaczają ‘koźlątko’ i ‘złodziej’. Określane jest jako zaplanowane działanie, które ma skutkować porwaniem osoby. Jest to również przestępstwo sprowadzające się do nielegalnego pozbawienia wolności bądź porwania, najczęściej dzieci, po to, by otrzymać haracz<sup>9</sup>. Innym pojęciem uprowadzenia posługuje się profesor Brunon Hołyst, który definiuje następująco:

„jako porwanie dzieci bądź osób zamożnych oraz wymuszenia okupu w zamian za ich wypuszczenie, w szerszym spektrum odnosi się również do pozostałych osób bliskich, znaczących, jak również pojazdów skradzionych w celu otrzymania okupu”<sup>10</sup>.

<sup>6</sup> W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 1994, s. 260.

<sup>7</sup> W. Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 2003, s. 115.

<sup>8</sup> Ibidem.

<sup>9</sup> *Multimedialny słownik języka polskiego PWN* [online], <http://sjp.pwn.pl/>, [dostęp: 1.04.2019].

<sup>10</sup> B. Hołyst, *Socjologia kryminalistyczna*, Warszawa 2007, s. 129.

Dokonując analizy porwań okupowych, należy poruszyć definicję dwóch zagadnień, a mianowicie: porwanie dla okupu, jak również wzięcie oraz przetrzymywanie zakładnika. Pojęcie ‘porwanie dla okupu’ oznacza np. uprowadzenie dzieci osób bogatych oraz żądanie okupu w zamian za ich wypuszczenie, w szerszym kontekście odnosi się również do pozostałych osób w rodzinie: żon, mężów, matek, ojców, osób bliskich<sup>11</sup>. Sprawca porwania kieruje się motywami ekonomicznymi, pozbawienie wolności następuje wbrew woli drugiej osoby, w celu otrzymania okupu w zamian za jej wypuszczenie. Zgodnie z ustawą z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny – nie występuje przestępstwo określane jako porwanie dla okupu. Działanie to znajduje odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej, a mianowicie w art. 252 kk określane jest pod pojęciem ‘wzięcie i przetrzymywanie zakładnika’. Podkreślenia wymaga fakt, że zastosowanie przez ustawodawcę przedstawionego przestępstwa do Kodeksu karnego doprowadziło do spełnienia pewnego rodzaju międzynarodowego zobowiązania, które wynikało z Konwencji o zwalczaniu brania zakładników, która została uchwalona w Nowym Jorku 18 grudnia 1979 roku, jak również Europejskiej konwencji o zwalczaniu terroryzmu, stworzonej 27 stycznia 1977 roku w Strasburgu<sup>12</sup>. Przed usystematyzowaniem się zapisów Kodeksu karnego, o których mowa we wstępie niniejszego opracowania, przed 1997 rokiem, gdy występowały takie przestępstwa, stosowano właściwą kwalifikację prawną, dotyczącą:

- bezprawnego pozbawienia wolności z postacią kwalifikowaną, polegającą na pozbawieniu wolności trwającym dłużej niż 14 dni lub połączonym ze szczególnym udręczeniem albo w innych szczególnie ciężkich przypadkach;
- przestępstwa polegającego na zmuszaniu do określonego zachowania;
- wymuszenia rozbójniczego, które jednak nie odzwierciedlało w pełni znamion przestępstwa wzięcia i przetrzymywania zakładnika.

Obecnie, po nowelizacjach, zapisy art. 252 kk przedstawiają się następująco:

„§ 1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 [typ podstawowy];

<sup>11</sup> Ibidem.

<sup>12</sup> Ibidem.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 łączył się ze szczególnym udręczeniem zakładnika, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności [typ kwalifikowany];

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 [karalne przygotowanie];

§ 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto odstąpił od zamiaru wymuszenia i zwolnił zakładnika [obligatoryjne odstąpienie od ukarania];

§ 5. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary wobec sprawcy czynu określonego w § 2, który odstąpił od zamiaru wymuszenia i zwolnił zakładnika, a stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, jeżeli odstąpienie od zamiaru wymuszenia i zwolnienie zakładnika nastąpiło dobrowolnie [nadzwyczajne złagodzenie kary]<sup>13</sup>.

W ocenie profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Zbigniewa Ćwiąkałskiego przedmiot ochrony przestępstwa wzięcia zakładnika można podzielić na:

- główny (właściwe, niezagrożone zakazaniem przymusem współdziałania organów państwowych, jak również samorządowych, instytucji, organizacji i osób prawnych w obrębie realizowania powierzonych im zadań. W odniesieniu do sformalizowanych lub niesformalizowanych zespołów osób, przedmiot ochrony gwarantuje im poczucie swobody oraz wolności w realizowaniu celów, dla których funkcjonują);
- uboczny (życie, zdrowie oraz wolność ludzi)<sup>14</sup>.

Należy podkreślić, również bardzo istotne, prawo do wolności, ponieważ należy ono do kluczowych praw każdego człowieka. Określane jest jako prawo do życia poza zamknięciem, jest to również prawo do nieograniczonego przemieszczania się<sup>15</sup>. Nierespektowanie prawa do wolności zalicza się do jednego z głównych aspektów przestępstwa porwania dla okupu, znajdującego się obok naruszenia prawa do nietykalności za pomocą umyślnego oraz nieludzkiego obchodzenia się z ofiarą, doprowadzającego do nadmiernych cierpień, zarówno psychicznych, jak i fizycznych. Przestępstwo porwania dla okupu w każdej sytuacji będzie wiązało się z nielegalnym pozbawieniem wolności osoby więzionej<sup>16</sup>.

<sup>13</sup> Treść art. 252 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r., poz. 1600) obowiązująca w 2019 r.

<sup>14</sup> Z. Ćwiąkałski, *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, t. II, Warszawa 2006, s. 146.

<sup>15</sup> *Multimedialny słownik języka polskiego PWN*, op. cit.

<sup>16</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Porwanie dla okupu...*, op. cit., s. 34.

Przestępstwo wzięcia oraz przetrzymywania zakładnika może posiadać dwa zróżnicowane rodzaje, a mianowicie: jako akt terrorystyczny lub jako akt kryminalny. W sytuacji, gdy sprawcy danego zdarzenia biorą oraz przetrzymują zakładnika, mając na celu uzyskanie konkretnego zachowania się, natomiast akt ten jest nastawiony przeciwko państwu, bądź jego instytucjom, wtedy mamy do czynienia z aktem terrorystycznym. Natomiast wzięcie oraz przetrzymywanie posiada znamiona aktu kryminalnego, wówczas gdy jest nastawione przeciwko konkretnej osobie fizycznej, a głównym celem sprawcy jest uzyskanie okupu w zamian za wypuszczenie zakładnika<sup>17</sup>. W literaturze przedmiotu porwanie dla okupu zalicza się do przestępstwa charakterze złożonym, w którym znajduje się wielopoziomowa relacja ról społecznych, umieszczeni są tutaj pokrzywdzeni, jak również sprawcy. Złożony charakter zachowania sprawcy występuje ze względu na ciąg działań, jakie musi podjąć sprawca, aby uzyskać postawiony sobie cel:

- wzięcie zakładnika,
- przetrzymywanie zakładnika,
- poinformowanie o żądanym okupie,
- żądanie spełnienia rozkazów sprawcy za pomocą uwiarygodnienia groźby wyrządzenia krzywdy zakładnikowi,
- przyjęcie okupu,
- uniknięcie odpowiedzialności karnej przez sprawcę<sup>18</sup>.

Pozbawienie zakładnika wolności nie musi wiązać się zawsze z groźbami, które skutkowałyby śmiercią bądź utratą zdrowia, w momencie gdy wymagania sprawcy nie zostaną zrealizowane. Natomiast przetrzymywanie zakładnika to nieustanne utrzymywanie stanu nielegalnego pozbawienia wolności pojmanego już zakładnika<sup>19</sup>.

## **Policja w procesie wykrywczym przestępstw – uprowadzeń dla okupu**

Omawiając proces wykrywczy w przypadku przestępstw uprowadzeń dla okupu, należy rozpocząć analizę od motywów działań przestępców. Naukowcy przyjmują teorię, że porwania dla okupu to inaczej odnoszenie się do drugiego człowieka jak do przedmiotu, nie zważając na jego emocje oraz przeżycia, a koncentrując

<sup>17</sup> A. Staszak, *Porwania w celu wymuszenia okupu. Studium kryminalistyczne*, Szczytno 2010, s. 48.

<sup>18</sup> Ibidem, s. 61-62.

<sup>19</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Porwania dla okupu*, op. cit., s. 35.

się tylko na swoich własnych wartościach<sup>20</sup>. Osoby funkcjonujące z zaprezentowaną motywacją nie interesują się odczuciami ludzkimi jednostki podlegającej ich działaniu; emocje osoby porwanej są dla sprawcy obojętne. Taka jednostka jest dla niego istotna, jako materiał bądź narzędzie, można by rzec – przedmiot<sup>21</sup>. Istota motywu w uprowadzeniach dla okupu jest bardzo kluczowa, gdyż umożliwia określenie przyczyny przestępstwa oraz ma fundamentalny wpływ na wysokość kary. Należy podkreślić, że porwanie dla okupu zalicza się do przestępstwa kierunkowego, gdyż charakteryzuje je cel o specyficznym „zabarwieniu” (*dolus coloratus*)<sup>22</sup>. Jest to również pewnego rodzaju oznaka podejścia sprawcy, inaczej mówiąc, jego motywacja, która odnosi się do efektu działania sprawcy<sup>23</sup>. Uprowadzenie dla okupu jest w głównej mierze podyktowane chęcią wyłudzenia konkretnej kwoty pieniędzy w zamian za wypuszczenie zakładnika. Sprawcy uprowadzenia kierują się motywami ekonomicznymi, są oni nastawieni na zrealizowanie postawionego sobie wcześniej celu, wymagają otrzymania w jak najszybszym czasie okupu, a w dalszej kolejności chcą pozostać anonimowi. Z dostępnej literatury wynika, że egzekwowane kwoty sięgają od kilku tysięcy do kilku miliardów złotych<sup>24</sup>. Katarzyna Pruszkiewicz-Słowińska wyznaczyła, za pomocą analizy prawomocnych wyroków sądowych na podstawie art. 252 Kodeksu karnego<sup>25</sup>, motywy działania sprawców uprowadzeń. Jak wynika z dostępnego badania, ponad połowa sprawców porwań okupowych (61%) kierowała się w głównej mierze motywem chęci poprawy swojego budżetu, sytuacji materialnej oraz otrzymania w stosunkowo krótkim czasie większej ilości środków pieniężnych. Drugą pozycję (14%) zajmowali sprawcy, którzy byli przekonani, że poprzez porwanie będą mogli odzyskać dług, na następnej pozycji (7%) plasowali się sprawcy, którzy prowadzili rozrachunki między grupami przestępczymi, a także współpracowali z wymiarem sprawiedliwości. Na takim samym poziomie, tj. 7% znajdowali się sprawcy, którzy posiadali zróżnicowane motywy porwań okupowych, do których można zaliczyć: możliwość uzyskania gotówki na otwarcie własnej firmy, na następne istnienie zorganizowanej grupy przestępczej, na możliwość lepszego bytu swojej rodziny, na zaprzestanie długotrwałego bezrobocia oraz skrzywdzenie właściwej osoby za współpracę z organami ścigania, wymiarem sprawiedliwości. Należy również podkreślić, że przestępcami porwań

<sup>20</sup> B. Hołyst, *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2006, s. 149.

<sup>21</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Porwania dla okupu...*, op. cit., s. 106.

<sup>22</sup> M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 520.

<sup>23</sup> A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2005, s. 138.

<sup>24</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Porwania dla okupu*, op. cit., s. 106.

<sup>25</sup> Ibidem, s. 107.

okupowych są przede wszystkim osoby młode, mężczyźni pozostający bez pracy oraz osoby, które już działają w zorganizowanej grupie przestępczej<sup>26</sup>.

Mając na celu określenie tożsamości przestępcy oraz miejsca pobytu przetrzymywania osoby uprowadzonej wyróżnia się zróżnicowane czynności wykonywane przez policję, które można podzielić na pozaprocesowe oraz procesowe<sup>27</sup>. Czynności policji odnośnie uprowadzenia dla okupu na pierwszym etapie są skupione na:

- dokonaniu przeprowadzenia specjalistycznych oględzin miejsca uprowadzenia, jak również skumulowania oraz zabezpieczenia śladów,
- przesłuchaniu osób zgłaszających zawiadomienie o dokonaniu przestępstwa uprowadzenia,
- uzyskaniu wszystkich możliwych informacji odnoszących się do cech osobopoznawczych uprowadzonego<sup>28</sup>.
- Według dostępnej literatury policja podejmuje następujące działania:
- przeprowadzenie przesłuchania osoby zgłaszającej uprowadzenie oraz najbliższych porwanego,
- dokonanie oględzin miejsca uprowadzenia, więzienia zakładnika oraz uwolnienia,
- dokonanie obserwacji samochodu porwanego oraz pojazdu, którym poruszali się przestępcy,
- przeprowadzenie oględzin przedmiotów odnalezionych w miejscu dokonania przestępstwa,
- zabezpieczenia odcisków, śladów daktyloskopijnych,
- zastosowanie podsłuchów,
- okazywanie fotografii, portretu pamięciowego przestępcy osobom pokrzywdzonym, świadkom,
- przeprowadzanie przesłuchań świadków, podejrzanych, dokonanie konfrontacji,
- dokonanie eksperymentu kryminalistycznego,
- naznaczanie gotówki,
- analizy badanych dokumentów<sup>29</sup>.

Należy podkreślić, że każde z powyższych działanie powinno być dokonane w odpowiedni sposób, aby nie doprowadzić do wiktyimizacji wtórnej osoby

<sup>26</sup> Ibidem.

<sup>27</sup> T. Hanausek, *Kryminalistyka. Zarys wykładu*, Warszawa 2015, s. 133.

<sup>28</sup> J. W. Wójcik, *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej*, Warszawa 2011, s. 280.

<sup>29</sup> K. Pruszkiewicz-Słowińska, *Porwania dla okupu...*, op. cit., s. 164.



poszkodowanej<sup>30</sup>. Ponadto policja, mając do czynienia z przestępstwem uprowadzenia dla okupu, posiłkuje się bazami danych. Dostępne skomputeryzowane bazy danych, jak również zróżnicowane zbiory, kartoteki mają bardzo istotne znaczenie w procesie ograniczania uprowadzeń dla okupu. Są one stosowane do wykrywania przestępców, porównywania oraz analizowania zróżnicowanych zdarzeń, utożsamiania osób bądź zwłok, przeprowadzania różnorodnych badań kryminalistycznych, skoordynowania czynności pomiędzy policją a pozostałymi służbami oraz dokonania szczegółowych analiz statystycznych<sup>31</sup>.

## Podsumowanie

Przedmiot niniejszego opracowania, dotyczący przestępstw uprowadzenia dla okupu, jest jednym z zagrożeń bezpieczeństwa obywateli. Pomimo że obawy Polaków są zróżnicowane, to ok. 8% społeczeństwa zwraca na tego rodzaju czyn uwagę w ochronie własnego dobra. Przestępstwo uprowadzenia dla okupu budzi wśród polskiego społeczeństwa emocje, często wywołując sprzeciw oraz oburzenie, szczególnie wtedy, gdy ofiarą staje się bezbronne dziecko. Przyczyny występującego zdarzenia uprowadzenia dla okupu należy poszukiwać w zmieniającym się statusie społecznym, który w ubiegłym wieku miał wpływ na wzrost omawianego przestępstwa.

Przedmiotowe opracowanie wskazuje, jak ważne jest prawo jednostki do wolności, które jest zaliczane do jednych z najważniejszych, niezbywalnych praw człowieka. Łamanie prawa do wolności człowieka jest klasyfikowane jako podstawowy aspekt przestępstwa uprowadzenia dla okupu, co, obok naruszenia prawa do nietykalności, doprowadza pokrzywdzonego do cierpień psychicznych oraz fizycznych. Porwanie dla okupu określa się jako odnoszenie się do drugiego człowieka w sposób przedmiotowy, nie biorąc pod uwagę jego emocji, a skupiając się tylko na własnych potrzebach. Jeśli przestępcy porwania działają w zorganizowanej grupie przestępczej, uprowadzenie w większości przypadków dochodzi do skutku. Analiza wskazuje, że nie występują konkretne i wszechstronne wskazówki, dzięki którym można by uniknąć porwania. Wynika to w głównej mierze z tego, że każda sytuacja jest inna, a jeśli chodzi o porywaczy, to są oni zazwyczaj bardzo dobrze zorganizowani.

<sup>30</sup> Ibidem.

<sup>31</sup> J. Moszczyński, *Kryminalistyczne bazy danych*, Warszawa 2011, s. 576.

W głównej mierze celem uprowadzenia dla okupu są korzyści finansowe. Przestępcy dokonujący porwań kierują się działaniami ekonomicznymi, są nastawieni na zrealizowanie postawionego celu, zamierzają w jak najkrótszym czasie uzyskać okup oraz ukryć się w taki sposób, aby nie pozostawić po sobie żadnych śladów. Biorąc pod uwagę aspekt wiktymologiczny przedstawionego zjawiska należy podkreślić, że w gronie podwyższonego ryzyka uprowadzenia są dzieci rodziców, którzy zajmują się prowadzeniem dobrze funkcjonującego przedsiębiorstwa oraz osoby, które prowadzą działalności na pograniczu prawa. Przestępcy wybierają osoby, które są w stanie szybko dostarczyć żądany przez nich okup. Osoby uprowadzone, zważywszy na warunki ekonomiczne, cechuje zazwyczaj wysoki status społeczny, są oni dobrze sytuowani oraz wykształceni. Osoby porwane należą do grupy osób dojrzałych, które w swoim otoczeniu nie mają osób chcących im wyrządzić krzywdę.

Należy stwierdzić, że proces wykrywczy w przestępstwach uprowadzeń dla okupu stanowi jedno z najtrudniejszych i złożonych zadań służb porządku publicznego. Do najważniejszego zadania w tym procesie należy ochrona zdrowia i życia uprowadzonego. Prowadząc działania operacyjno-rozpoznawcze, służby muszą zwracać uwagę na utajnianie swoich zadań. Niejednokrotnie członkowie grup przestępczych poddają obserwacji jednostki policji w celu stwierdzenia, czy rodzina uprowadzonego powiadomiła organy ścigania. Kolejnym elementem są miejsca przekazania okupu i komunikaty przekazywane do rodziny przez sprawców, tj. zmiany miejsca, tras przejazdu, sprawdzania pojazdów itp. Podkreślenia wymaga fakt, że tylko doświadczenie i profesjonalne podejście wykształconych funkcjonariuszy może doprowadzić do uwolnienia ofiary i zatrzymania sprawców.

## Bibliografia

1. Ćwiąkalski Z. i in., *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, t. II, Warszawa 2006.
2. Gardocki L., *Prawo karne*, wyd. 20, Warszawa 2017.
3. Hanausek T., *Kryminalistyka. Zarys wykładu*, Warszawa 2015.
4. Hanausek T., *Zarys taktyki kryminalistycznej*, Warszawa 1994.
5. Hołyst B., *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2006.
6. Hołyst B., *Socjologia kryminalistyczna*, Warszawa 2007.
7. Kopaliński W., *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 2003.
8. Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 1994.
9. Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
10. Mozgawa M., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.

11. *Multimedialny słownik języka polskiego PWN* [online], <http://sjp.pwn.pl/>.
12. Pruszkiewicz-Słowińska K., *Rola pokrzywdzonego w sprawach o porwanie w sprawach o porwanie dla okupu – aspekty prawno-wikymologiczne*, Olsztyn 2014.
13. Staszak A., *Porwania w celu wymuszenia okupu. Studium kryminalistyczne*, Szczytno 2010.
14. Wasik A., Zinkiewicz S., Ziomka Z., *Wybrane elementy patologii społecznej w aspekcie służby prewencyjnej*, Katowice 2006.
15. Wójcik J. W., *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej*, Warszawa 2011.

### **Formallegal aspects of abductions in the public perception of the Police as public order services fighting against and preventing crime**

#### **Abstract**

He ransom abductions give rise to many emotions among Polish society. They usually cause opposition and indignation, especially when the child becomes a victim. Increasing crime and threats to internal security indicate how important it is to protect and defend the individual's right to freedom. This study shows what are the legal grounds for prosecution and detection of perpetrators of offenses and elements of the work of the police in the detection process after abduction for ransom or forcing a particular behavior.

**Keywords:** security, abduction, detectionprocess, ransom, Police